

HRVATSKI glasnik

Godina XIX, broj 39

24. rujna 2009.

cijena 100 Ft

Foto: F. K.

Treća zajednička sjednica vlada
Republike Hrvatske i Republike
Mađarske 17. rujna u Barči

Komentar

Pred križem herojev

Pred kratkim sam imala čast diozimati na jednoj lokalnoj svetačnosti, na spomin-danu poginulih braniteljev u skradinskom zaledju. Sigurna sam da s manom skupa ima čuda ljudi ki ne znaju da za vrime Domovinskoga boja ovo područje je bilo na prvoj liniji fronta i da je 1991. ljeta od 11. do 13. septembra malo hrvatsko selo Dubravice, u susjedstvu krvoločnoga četničkoga gnjazda Velike Glave, doživilo strašni udar i danonoćno granatiranje, dva tenkovske napade ter još i striljanje pješništva s neprikrivenim ciljem da osvoju gradić Skradin i dolinu Krke. To im je bilo od neophodne važnosti pokidob bi s okupacijom slapov Krke mogli zaprijeti vodovod cijeloga područja, a Šibenik bi lako mogao ostati prez vode. Da nije došlo do toga, odgovorno je stotinjak hrabrih braniteljev od kih 40 Dubravičana ki su simbolično „pljunuli u lice“ tomu bojnomu zločincu ki još vik ne čuči u Hagu, a bilo bi mu red, Ratku Mladiću. On je za porazom dao izjavu da je „Dubravice branilo preko deset hiljada plaćenika, ustaša“. Kako kažu sami mješćani, u Dubravica u Domovinskom boju nijedan Dubravičanin nije poginuo. Njeva Gospa, Majka Mira, je je štitila od neprijateljev, i to tako da je nje kip teško ranjen u vlašćem svetišću. Dubravičani nisu zabili svoje poginule branitelje i jur od 1993. ljeta, dokle su bili u progonstvu s bivšim dušobrižnikom Dubravica, fratrom Petrom Klarićem, održali su spomin-dan za hrvatske junake. Za one ki su na mjestu, smatranom najpogibelnijim na cijelom dalmatinskom ratišću, dali svoje živote. Tako se šte i u knjigi „Pravedni pohod“ Josipa Laće gdo kot kronikaš bojnih događajev vraća štitelje u te dane. U Velikoj Glavi, kako su rekli sami organizatori, prvi put je skupadošlo tako velik broj ljudi. Pred kamenim križem su se našli roditelji, sestre, braća, suborci i još mnogo drugih Hrvatov. U tom selu, kade je negda živilo 200 do 300 stanovnikov, a danas ih je jedva dvajset, za bojne zločince nij povratka. To se vidi i na zapušćenosti cijele okolice. U panorami razrušenih stanov, u srcu sela blista bijeli križ, čemu sličnih u Hrvatskoj ima tisuću i tisuću. I govorniki na prigodnoj svetačnosti su redom naglasili da hrvatski branitelji ovim simbolom, s čislom oko guta i srca su krenuli u boj. Dok još ima jednoga pripadnika familijov komu je ov smrtni boj poždroknuo miloga, dokle još ima branitelja ki će na ovakovi prilika prez srama i gizdavo obliču hrvatsku uniformu, u ruki s obljubljenim barjakom, donidob će bijeli križi sijati na suncu i oslipiti one ki bi najradje zabili žrtve i junake, a i prolivenu krv na oltaru Domovine.

-Tiho-

Deblokirani su pristupni pregovori Hrvatske Europskoj Uniji. Bila je to i jedna od osnovnih niti koja je karakterizirala izjave dvoje premijera nakon zajedničke sjednice mađarske i hrvatske vlade u Barči. Na marginama visokoga državnog skupa našli su se i Hrvati u Mađarskoj sa svojim željama i problemima. Zajedničkoj sjednici nazočio je predsjednik HDS-a Mišo Hepp. Na konferenciji za tisak hrvatska premijerka se pohvalila saborskim zastupnicima mađarske manjine u Hrvatskom saboru. Mađarski premijer to nije mogao učiniti. On je kazao kako će mađarska i hrvatska vlada po uzoru na financiranje obnove i izgradnje Školskoga centra „Miroslav Krleža“ u Pečuhu, isto učiniti i u Santovu. Iako izvan protokola, onako na brzinu, predsjednik HDS-a i ravnatelj Croatice uspjeli su se probiti do hrvatske premijerke i članova Vlade, upoznati ih sa stanjem, potrebama i planovima Hrvata u Mađarskoj, te tražiti financijsku potporu ostvarenju svojih projekata. S druge strane barčanski su Hrvati više nego razočarani. Naime iako žive u Barči i tamo djeluje političko tijelo Hrvatska samouprava, nisu bili ni na koji način uključeni u ovaj visoki državni posjet. Nisu dobili ni pozivnicu da budu bar na marginama sastanka, kao što smo mogli vidjeti predstavnik naselja i udruga prilikom posjeta dvoje premijera u barčanskom kupalištu. Na marginama ove sjed-

nice vaša glavna urednica sreća se s nizom ljudi, podrijetlom Hrvata u Mađarskoj, koji obavljaju razne dužnosti, posao u državnim i inim službama, od prevoditelja, diplomata, novinara uglednih televizijskih kuća, organizatora, svi podrijetlom Hrvati iz Mađarske. S druge strane suočila se i s

činjenicom kako nakon Barče u mnogobrojnim izvješćima u hrvatskom tisku tek u ponekima je spomenuto, u pola rečenice, s nejasnim naznakama, kako tamo negdje u Mađarskoj žive i Hrvati. Zar smo toliko neprimjetljivi?!

I Hrvatskom je glasniku zastupnik Skupštine HDS-a Franjo Pajrić poslao prijedlog za izjavu HDS-a na zajedničkoj sjednici mađarske i hrvatske vlade. On predlaže vodstvu HDS-a istaknuti nelogičnost u manjinskoj politici u Mađarskoj, nemogućnost provedbe zakona, tihi asimilaciju, poziva da se stane na kraj improvizacijama, poluprivatnim inicijativama te da nadležne institucije u Hrvatskoj obavljaju svoj posao u korist Hrvata u Mađarskoj. Upozorava na katastrofalno stanje na polju korištenja materinskoga jezika, neučinkovitost obrazovanja na materinskom jeziku, poziva HDS kao jedino političko legitimno tijelo Hrvata u Mađarskoj ustrojeno s prvenstvenim ciljem političkog djelovanja u mađarskome društvu, na energični pokušaj artikuliranja problema Hrvata u Mađarskoj.

Branka Pavić Blažetin

POZIV**na Susret hrvatske mladeži**

Odbor za mladež i šport Hrvatske državne samouprave želi okupiti mlade iz svih naših regija, stoga Vas molimo da se prijavite na SUSRET HRVATSKE MLADEŽI i potvrdite svoj dolazak e-mail-om hrsamouprava@chello.hu ili telefonom: 06-1/303-6093, 06-1/303-6094 najkasnije do 26. listopada 2009. g.

Glavne teme: Kakve su mogućnosti i koje su potrebe mladeži
Organiziranost naše mladeži

Kako mlade uključiti u život hrvatske zajednice.

Gosti: Zoltan Farago, ravnatelj prodaje klima-uređaja LG, Stipan Đurić, predsjednik Odbora za kulturu Hrvatske samouprave grada Budimpešte, Tibor Radić, ravnatelj Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata iz Mađarske, Mišo Šarošac, voditelj Kluba „August Šenoa“, Jozo Solga, voditelj ureda Hrvatske državne samouprave.

Datum susreta: 7. studenog (subota) 2009. g. s početkom u 10 sati.
Mjesto susreta: Budimpešta, vijećnica Hrvatske državne samouprave (Ul. Lajosa Bíróa 24).

Aktualno

Dosadašnji rezultati programa prekogranične regionalne suradnje

Mađarsko-hrvatska suradnja

Davorin Mlakar hrvatski ministar uprave i Zoltán Varga mađarski ministar lokalne samouprave 17. rujna u Barči u ime vlada potpisali su Sporazum o osnivanju Prekograničnog regionalnog foruma za koordinaciju između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske.

Prekogranični regionalni forum za koordinaciju rezultat je uvjerenja dviju vlada da će unapređenje prekogranične suradnje doprinijeti jačanju već potvrđenih dobrosusjedskih odnosa između dviju država, a uzimajući u obzir potrebu za očuvanjem zajedničkog kulturnog i prirodnog nasljeđa u pograničnim područjima, kao i interesa pripadnika hrvatske nacionalne manjine u Republici Mađarskoj i mađarske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj koji žive na obje strane granice.

Forum će promicati razvoj hrvatsko-mađarskog pograničnog područja te poticati sinergiju između projekata i aktivnosti koje se odnose na infrastrukturni i gospodarski razvoj, potporu kulturi, sportu, zapošljavanju, zaštiti okoliša, učinkovitosti energije, prostornom planiranju, razvoju i turizmu.

Prekogranična regionalna suradnja služi i interesima manjina

Na prvu objavu natječaja Programa prekogranične regionalne suradnje IPA Mađarska–Hrvatska do 24. lipnja 2009. pristiglo je ukupno 67 natječaja, čime je otvorena mogućnost za podupiranje razvoja na polju očuvanja prirode, razvijanja pejzaža, turizma, gospodarske suradnje i ljudskih resursa. U okviru spomenutog poziva na natječaj na raspolaganju stoji domalo 11,7 milijuna eura. Najpopularnijim područjem za djelovanje pokazala se Prekogranična suradnja na polju obrazovanja, usavršavanja i razmjene programa, slijede Veze među ljudima (people to people), zatim Djelatnosti planiranja okoliša te Zajedničko istraživanje, razvijanje i inovacija. Odluka o natječajima očekuje se tijekom listopada 2009. godine. Novi natječaj za mađarsko-hrvatske pogranične programe objavit će se 2010. godine.

Prekogranična (pogranična) regionalna suradnja služi i interesima manjina; na mogućnosti i djelovanje te suradnje želio je upozoriti Ured premijera s međunarodnom konferencijom koja je priređena 15. rujna ove godine.

Ferenc Gémesi, stručni tajnik za manjinsku i nacionalnu politiku pri Uredu premijera (MeH), na novinskoj konferenciji uz ostalo je naglasio kako natječaji Europske Unije kojima se podupire razvijanje prekogranične regionalne suradnje «nisu etničkog karaktera», ali znače i mogućnost za nacionalne manjine, na što je upozorio i europski povjerenik za manjine pri Organizaciji za europsku sigurnost i suradnju u Preporuci iz 2008. u Bolzanu. Upravo zato jedan od gostiju međunarodne konferencije pod naslovom «Manjine u Europi bez šavova (granica) – uloga prekogranične suradnje u održavanju etnokulturne šarolikosti» bio je Knut Volleboeck, povjerenik OESS-a za manjine. I ovom konferencijom želi se upozoriti

riti da osim 10 milijardi forinti državne potpore koju Mađarska godišnje dodjeljuje prekograničnim mađarskim organizacijama, na natječajima Europske Unije za regionalni razvoj može se osvojiti višestruka svota za razvijanje obrazovanja, zdravstva, prometa i drugog. Zato Mađarska već godinama radi na tome da pripremanjem pomogne prekogranične udruge i osobe koje su zainteresirane za te natječaje.

„Među novim mogućnostima Ferenc Gémesi spomenuo je Udruženja za europsku regionalnu suradnju (engleska kratica: EGTC). U njima mogu sudjelovati dvije europske (unijske) ili dvije europske države i jedna izvanunijska. Udruženje samostalno, bez uključivanja državne razine, može predati natječaje i uzeti svotu potpore. To ubrzava postupak i skladu je sa «stabilizacijskom politikom» koju zastupa i stručno tajništvo Ureda premijera.

Po njemu se na srednjo-europskom prostoru može zamijetiti jačanje radikalizma u politici, ali istovremeno u konkretnim ciljevima interesa regionalne suradnje sve jača suradnja novoga tipa «može donijeti pozitivne promjene». To je isto tako važno za države ove regije, kao za Mađare i Mađarsku” dodao je Ferenc Gémesi.

(Izvor: MTI)

BAČKA – Županijski narodnosni festival. Kako smo već prije najavili, ove će se jeseni održati IX. Narodnosni festival za djecu i mladež Bačko-kiškunske županije. Na sjednici Organizacijskog odbora, održanoj u utorak, 15. rujna, u županijskome Narodnosnom domu u Baji, kojoj je predsjedala županijska referentica za manjine Ildikó Baranyai Ágfalvi, ujedno i voditeljica Narodnosne kuće, razmotrene su pristigle prijave, utvrđen konačni raspored županijskih priredaba, te prihvaćen prijedlog za raspodjelu županijskih sredstava. Podsjetimo da će se Smotra hrvatske narodne pjesme i glazbe održati u petak, 13. studenoga, u Gari, a Smotra hrvatskoga narodnog plesa u petak, 27. studenoga, u Santovu. Suorganizatori priredaba jesu mjesne hrvatske ustanove i hrvatske samouprave. Svečana završnica održat će se u povodu Međunarodnog dana manjina 18. prosinca, a upriličit će se u Općeprosvjetnom središtu Nijemaca u Baji.

NOVO SELO – Mjesna samouprava i Hrvatska samouprava Novog Sela zajedno 26. rujna priređuju Dan sela ujedno i Hrvatski dan. Dan počinje prijepodnevim nogometnim nadmetanjima, nastavlja se objedom i programima za djecu, a u 16 sati u novoselskoj crkvi počinje sveta misa na hrvatskom jeziku. U večernjem kulturnom programu sudjeluju gajdaš Pavo Gadanji i KUD Drava, glumac-pjevač Jozo Matoric i Ženski pjevački zbor «Korjeni» iz Martinaca te glumac László Pelsőczy. Slijedi Hrvatski bal. Programi se ostvaruju potporom mjesne i Hrvatske samouprave Novoga Sela, Hrvatske samouprave Šomodske županije te Hrvatske državne samouprave.

PEČUH – Manjinsko vijeće grada Pečuha pod predsjedanjem Jánosa Kablára svoju redovitu sjednicu održava 28. rujna s početkom u 14 sati na poglavarstvu grada Pečuha. Između ponuđenih točaka dnevnoga reda jest manjinski programi u sklopu programa «Pečuh – europska prijestolnica kulture 2010. godine». O tome će izlagati Bernadett Jakab, voditeljica Odjela za kulturu pečuškog Menadžmenta Pécs 2010. Za drugu točku dnevnoga reda predviđeno je utvrđivanje programa ovogodišnjeg Dana manjina, 18. prosinca u Pečuhu, a treća je točka dnevnoga reda razno.

KAŠAD – U zajedničkoj organizaciji Mjesne i Hrvatske samouprave sela Kašada, 3. listopada pedesetak Kašadana hodočastit će kipu Blažene Djevice Marije u Santovu. Posjetit će i svetište na baskoj Vodici. Troškove putovanja osigurava Hrvatska samouprava, a troškove zajedničkog ručka mjesna samouprava.

Strateški partneri

Treća sreća. Naime nakon dvije odgode, prve zbog ostavke mađarskog premijera Ferenc Gyurcsányja, druge zbog ostavke hrvatskog premijera Ive Sanadera, napokon je održana treća zajednička sjednica vlada Republike Mađarske i Republike Hrvatske, ovoga puta 17. rujna u Barči. Dvoje premijera Gordon Bajnai i Jadranka Kosor sa svojim ministrima imali su sastanak iza zatvorenih vrata, a potom su na konferenciji za tisak obznanili o čemu su se dogovorili i kamo streme politički odnosi dviju susjednih i prijateljskih zemalja.

EGER – Imajući u vidu mogućnosti sudionika gospodarskoga svijeta u negativnoj gospodarskoj tendenciji, Gospodarska i industrijska komora Heveške županije 16. i 17. rujna priredila je Gospodarsku konferenciju i susret poslovnih ljudi te stručnu izložbu osam pograničnih država, pod naslovom «Blaga karpatskog bazena». Na konferenciji je sudjelovalo tristotinjak poslovnih ljudi, predstavnika industrijskih i gospodarskih komora te vladine stručne organizacije, poduzetnici iz Austrije, Hrvatske, Mađarske, Rumunjske, Slovačke, Slovenije, Srbije i Ukrajine. Održana su plenarna izlaganja, a teme i predavači su bili: Gospodarske mogućnosti u Karpatskom bazenu (dr. László Parragh, predsjednik Mađarske gospodarske komore); Iskustva i daljnji ciljevi u regionalnoj suradnji u proširenoj europskoj integraciji (András Inotai, ravnatelj Istraživačkog instituta svjetskoga gospodarstva); Europa bez šavova (Gábor Rajnai, pročelnik odjela Nacionalne razvojne agencije); Natječaji koji podupiru suradnju unutar Karpatskog bazena (Brigitta Mikulás-Zichermann, pročelnica odjela Nacionalne razvojne agencije). Priredena su predstavljanja država i regija – Stefan Balaskovics, dopredsjednik Gospodarske komore u Burgenlandu; Zoran Kovačević, predsjednik HGK Županijske komore Osijek; Péter Bánhid, predsjednik HKIK-a; Levente Miklós Bagoly iz Rumunjske; Slobodan Vojinović, predsjednik Regionalne gospodarske komore iz Subotice; Sándor Fuksz, predsjednik Udruge poduzetnika u Slovačkoj; Štefan Sobočan, predsjednik Međimurske gospodarske komore u Sloveniji, i Ottó Kovács, predsjednik Trgovачke i industrijske komore u Potkarpatskoj oblasti.

GORNJI ČETAR – Umjesto trgadbene povorke ljetos priredjuju mladi Četarci 26. septembra, u subotu, početo od 17 uri u mjesnom domu kulture degustaciju i natičanje vina ter šalno natičanje vinogradarov. Na priredbu, a potom na trgadbeni bal s petrovskim sastavom Pinka-band svako-ga čekaju.

KOLJNOF – Kip Putujuće Celjanske Marije ljetos su Pinkovčani predali u Celju 30. augusta, u nedilju, vjernikom Klimpuha. Prva grupa hodočasnika 23. septembra, u srijedu, se ganula na put iz Koljnofa. Uprav tako kot predlani, školarci i učiteljice Dvojezične škole «Mihovil Naković» oko podneva su se otpravili na put piše u gradišćansko selo u Austriji, koje je odaljeno kih 15 km od Koljnofa. Maša je bila u 18 uri, ku je celebrirao Tome Krojer, farnik Klimpuha i Cindrofa, ter dušobrižnik Gradišćanskih Hrvatov u Beču, koljnofski farnik Antal Németh ter Marko Mogyorósi.

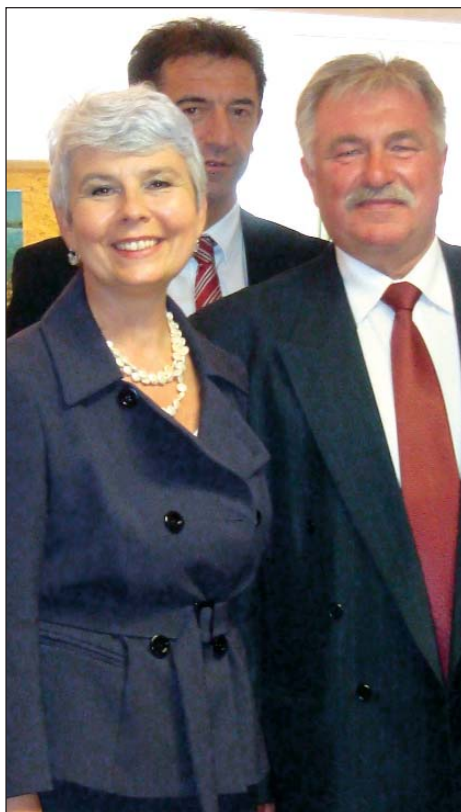
Treća zajednička sjednica vlada Republike Hrvatske i Republike Mađarske, između ostaloga, urodila je potpisivanjem 12 zajedničkih izjava, protokola i sporazuma. U nazočnosti novinara dvoje premijera potpisalo je zajedničko pismo predsjedniku Europske komisije Joseu Manuelu Barroso u podupiranju izgradnje dionice koridora VC, a potom su resorni ministri dviju zemalja potpisali još četiri dokumenta. Tako ugovor između dviju vlada o uspostavi točke spajanja autocesta između Branjinog Vrh i Ivandarde, memorandum o sporazumijevanju između Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva Republike Hrvatske i Ministarstva prometa, telekomunikacija i energije Republike Mađarske, sporazum dviju vlada o uspostavi regionalnoga koordinacijskog foruma za prekograničnu suradnju i zajedničku izjavu o uspostavi hrvatsko-mađarskoga prekograničnog Rezervata biosfere Mura–Drava–Dunav.

Susret mogu ponajbolje okarakterizirati riječi premijera Bajnaia kako se Mađarska prema Hrvatskoj ponaša kao da je ona već članica EU, te kako je i ovaj susret potvrdio kakvi bi trebali biti strateški odnosi dviju zemalja te služiti kao primjer mnogim drugim europskim zemljama kakvi bi trebali biti dobrosusjedski odnosi. Bajnai je dodao kako Mađarska svim snagama podupire Hrvatsku na putu u EU te kako je Hrvatska od svih zemalja pregovarateljica najdalje otišla na putu reformi, te je čestitao Hrvatskoj na deblokadi pregovora. Naglasio je važnost suradnje na polju energetike, te kazao kako su INA i MOL ušli u brak iz nužde, ali on se pretvara

u brak iz ljubavi. MOL-ov ulazak u Ininu vlasničku strukturu povezo je energetske sektore dviju zemalja, kazao je Bajnai dodavši da je Mađarska zainteresirana za gradnju terminala za ukapljeni plin u Omišlju jer bi joj se time otvorio novi dobavni pravac plina, koji bi spriječio ponavljanje plinske krize. Budimpešta je zainteresirana i za spajanje elektroenergetskih sustava Hrvatske i Mađarske. Bajnai reče kako 1600 mađarskih tvrtki sudjeluje u međusobnoj gospodarskoj razmjeni između Hrvatske i Mađarske, ostvarujući 1,5 milijardi eura prometa te kako Mađarska ima znatna ulaganja u Hrvatskoj, četvrti strani ulagač u Hrvatskoj.

Naglasio je suradnju policija koja će biti ostvarena i sudjelovanjem hrvatskih policajaca u projektu Pečuh 2010. godine, pohvalio prometnu povezanost te naglasio da su se dogovorili kako će hrvatska i mađarska vlada po uzoru na financiranje izgradnje Školskoga centra Miroslava Krlježe u Pečuhu, u omjeru po 50% financirati i izgradnju hrvatskoga školskog centra u Santovu. Istaknuo je i potrebu zajedničke suradnje u razminiranju Šengenske granice, te važnost uspostavljanja Rezervata Mura–Drava–Dunav.

Premijerka Kosor zahvalila je Mađarskoj i njezinoj vladi na iskrenoj, stvarnoj i dobrosusjedskoj potpori koju je pružala Hrvatskoj na njezinu putu u NATO i koju i danas pruža u tijeku pridruživanja EU, a posebice je zahvalila mađarskom veleposlaniku u Zagrebu na njegovu zalaganju i radu. Ulazak u EU za Hrvatsku strateški je cilj, i vanjskopolitički, ali i unutarpolitički jer sve što čini, sve

reformе i prilagodbe zakonodavstva, prije svega čini zbog sebe same, rekla je Kosor dodavši kako vjeruje da će Hrvatska postati članica EU u vrijeme mađarskog predsjedanja 2011. godine. Deblokada pregovora novi je vjetar u leđa ne samo Hrvatskoj nego i cijeloj jugoistočnoj Europi, kazala je Kosor izrazivši nadu kako će iduće godine biti još više mađarskih turista u Hrvatskoj. Dvoje premijera najavilo je da će se iduća zajednička sjednica održati u Hrvatskoj. Sjednici dviju vlada u Barči nazočio je i predsjednik Skupštine HDS-a Mišo Hepp.

Susret s predsjednikom HDS-a Mišom Heppom

Premijerka Kosor i članovi hrvatske Vlade sastali su se i s predstavnicima hrvatske manjine u Mađarskoj. Nakon konferencije za tisak, a prije ručka, premijerka Jadranka Kosor sa svojim ministrima izdvojila je desetak minuta za razgovor s predsjednikom HDS-a Mišom Heppom. U njegovu društvu bio je i ravnatelj Croatice Čaba Horvath, te gospodin Zvonko Horvat iz Pitomače koji je i posredovao sastanku, a sastanku je, kako saznajemo, nazočio i veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti Ivan Bandić. Kako je za Hrvatski glasnik izjavio Mišo Hepp, on je hrvatsku Vladu u kratkim crtama upoznao s položajem, dostignućima, potrebama i težnjama Hrvata u Mađarskoj, osvrnuo se na institucionalnu pozadinu u vlasništvu HDS-a, te naveo, kako reče, nekoliko tema: proširenje i preseljenje Croatice, pitanje Hrvatskog kazališta i potrebu da Hrvati u Mađarskoj budu posebna stavka u državnome proračunu Republike Hrvatske. Kako kazuje, dobili smo pozitivne reakcije i nadamo se daljnjemu razvoju situacije. Naglasio je zadovoljstvo što je riješeno pitanje izgradnje santovačke škole. Kako saznajmo, na samome kraju desetominutnog sastanka premijerki Kosor predan je

dokument o planovima proširenja i kupnje nekretnina za Croaticu Kft., za što je zatražena financijska potpora hrvatske Vlade.

Nakon što su odbori slovenskog parlamenta dali zeleno svjetlo dogovoru Pahor-Kosor o deblokadi hrvatskih pregovora i nastavku pregovora o rješavanju graničnoga spora, švedsko predsjedništvo Europske Unije za 2. listopada sazvalo je međuvladinu konferenciju kako bi se nastavili pristupni pregovori Hrvatske s EU-om.

BUDIMPEŠTA – Predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić boravio je 17. i 18. rujna u Budimpešti gdje je sudjelovao 4. Konferenciji predsjednika parlamenata Zapadnog Balkana koju je organizirala mađarska Nacionalna skupština. Na konferenciju, su bili pozvani predsjednici parlamenata Albanije, BiH, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije i Srbije te u svojstvu promatrača predsjednik vojvodanske skupštine. Sudionici su raspravljali o »EU integracijskom procesu zemalja Zapadnog Balkana« te o »Suradnji s NATO-om«, a predsjednik Hrvatskog sabora uvodnim govorom obratio se sudionicima na temu suradnje s NATO-om, a govorio je i o važnosti integriranja zemalja Zapadnog Balkana u Europsku Uniju. Na marginama konferencije Bebić se sastao s predsjednikom mađarske Nacionalne skupštine Béloom Katonom, a u četvrtak je razgovarao s njegovom prethodnicom Katalin Szili.

ZAGREB/OSIJEK – Pošto je kriza zaustavila, odnosno usporila, gradnju autocesta u Hrvatskoj, spas za hrvatsku cestogradnju mogao bi doći iz Europske Unije. Dvije najznačajnije europske financijske institucije: Europska banka za obnovu i razvoj te Europska investicijska banka, pokazale su interes za nastavak gradnje cesta u Hrvatskoj. Prije svih, za nastavak radova na koridoru VC koji uključuje gradnju mosta preko Drave te gradnju posljednje dionice Slavonike od Osijeka do mađarske granice, jer se ona nalazi na paneuropskome prometnom koridoru čiju gradnju u Mađarskoj i BiH potpomažu upravo EBOR i EIB. Trenutno zaustavljeni investicijski ciklus u Hrvatskoj mogao bi oživjeti upravo na poticaj Europske Unije i njezinih banaka. Dok su u Hrvatskoj strojevi na autocestama stali, u Mađarskoj se na dovršenju njihova dijela koridora VC radi s punom parom. Autocesta M6 od Budimpešte do Boje (Bóly) trebala bi biti puštena u promet 31. ožujka iduće godine. Nakon toga datuma kreće gradnja završnih 17 kilometara, od Boje do hrvatske granice kod Udvara. Prva dionica duga 58 kilometara između Andzabega (Érd) i Dunaújvárosa u promet je puštena u lipnju 2006. godine, a 11 kilometara dovršenih lani u rujnu povezuje Andzabeg s obilaznicom grada Budimpešte (autocesta M0). Rad na ostatku autoceste M6 sada se odvija u tri odvojene faze. Prva je nastavak gradnje dionice između Dunaújvárosa do Seksara (Szekszárd), ukupne dužine 67 kilometara. Druga je dionica, dužine 47 kilometara, između Seksara i Boje. Riječ je o trasi koja je za graditelje bila najzahtjevnija zbog brdovitog dijela, ali probijanjem zadnjeg tunela i ona je pred ostvarenjem. Treća je faza gradnja autoceste M60 koja će spojiti Boju s Pečuhom i bit će dugačka 55 kilometara. Za razliku od ostalih autocesta u Mađarskoj koje je financirala država, autocesta M6 bit će prva sagrađena privatnim novcem. Za nekoliko mjeseci put od Osijeka do Budimpešte bit će skraćen za najmanje sat i pol, pa će se do mađarske metropole moći stići za manje od dva i pol sata.

PEČUH – Pečuška Hrvatska samouprava 15. rujna održala je svoju sjednicu, koja je bila zatvorena za javnost. Kako saznajemo, među temama bili su između ostaloga glasovanje, davanje mišljenja o kandidatima koji su poslali natječaj za radno mjesto ravnatelja Hrvatskog kazališta, što ga je raspisala gradska samouprava grada Pečuha, i koji je trebalo predati zaključno s 31. kolovozom. Kako saznajemo, Skupština grada Pečuha odluku o kandidaturama i izboru osobe ravnatelja donijet će na narednoj sjednici gradske Skupštine.

SANTOVO – Hodočašće. Stotine vjernika hodočastile su 13. rujna na santovačku Vodicu, gdje je kod velebnoga Gospina kipa na otvorenom služeno redovito misno slavlje u čast Fatimske Gospe. Misno slavlje predvodio je seksarski župnik, velečasni Ladislav Bačmai, koji je nakraju, uz ostalo, zahvalio i hrvatskoj zajednici na lijepim hrvatskim crkvenim pjesmama. Među brojnim skupinama, u Santovo je hodočastila i skupina kačmarskih vjernika (na slici). Iduća misa, ujedno i posljednja ove godine, kada se obilježava i godišnjica posvećenja kipa Blažene Djevice Marije na santovačkoj Vodici, održat će se u utorak, 13. listopada u 17 sati, a već po običaju, prije mise u 15 sati bit će molitva i klanjanje Presvetom Oltarskom Sakramentu. S. B.

Skupina kačmarskih vjernika na santovačkoj Vodici

SERDAHEL – Đačka samouprava osnovne škole svake godine u rujnu priređuje izbor zastupnika samouprave, pa zajedno s time i natjecanje u kuhanju među razredima. Na školskome dvorištu 18. rujna svaki je razred trebao kuhati gulaš, a ocjenjivački sud, u čijim su redovima bile školske kuharice, nagradile su zlatnom žlicom šesti, treći i četvrti razred.

PUSTARA – U tome pomurskome mjestu 20. rujna održana je redovita hrvatska misa u celebriranju varaždinskog rektora katedrale Blaža Horvata, i time je velečasni obišao sva hrvatska naselja u kojima živi barem pedeset posto Hrvata. Varaždinski rektor svugdje je srdačno primljen, vjernici su oduševljeno primili i izrazili želju za češćim hrvatskim misama.

SUMARTON – Dana 20. rujna peti put je priređen Susret međimurskih i pomurskih poštara. Susret se organizira naizmjenično u Sumartonu i u Čakovcu, naime prije pet godina to su potakli sumartonski poštari Marta Kramarić i Đuro Lukač. Osim razmjena stručnih pitanja, uvijek se organiziraju i natjecanja u vještini i nogomet. Ovaj put nogomet je izostavljen, no za to nitko nije mario kada su im Sumartonski lepi dečki nudili glazbu.

Intervju

„Ponosan sam na Hrvatsko kazalište”

Ovim je riječima završio moj razgovor o Hrvatskom kazalištu i nastupajućoj kazališnoj sezoni s njegovim ravnateljem Antunom Vidakovićem. Kao što je i čitateljima Hrvatskoga glasnika poznato, samouprava grada Pečuha raspisala je natječaj za ravnatelja Hrvatskoga kazališta, koji je bio otvoren do 31. kolovoza. Ujedno je početkom rujna počela i kazališna sezona, radi se s punom parom, upravo su u tijeku probe na dvjema predstavama: *Betlehemska zvijezda* i *Sexu i gladu*.

Razgovor vodila: Branka Pavić Blažetin

Dva Antuna, Antun Kričković i Antun Vidaković, prijatelji i suradnici

Antune, poznato ti je koliko je natječaja pristiglo na raspisani natječaj za mjesto ravnatelja Hrvatskoga kazališta?

– Po mojim saznanjima, tri. Ja, nažalost, zbog bolesti koja je otkrivena kod mene ovoga ljeta, nisam predao natječaj, moram mijenjati potpuno način života, ali nadalje sam i nakon prestanka ravnateljskog mandata koji mi traje do 1. prosinca, zaposlenik kazališta. Ravnateljski je posao naporan i veoma stresan i liječnici su mi preporučili, a i ja sam vidim kako je bolje posvetiti više pozornosti svome zdravlju.

Sigurno je da se Hrvatsko kazalište veže uz tvoje ime, i to je neosporno i da ti je teško u ovome trenutku, ali ipak kažimo kako smo napravili mnogo toga i kako i u ovoj kazališnoj sezoni kazalište nastavlja umjetničku politiku i pravac koji si Ti zacrtao u posljednjih 16 godina njegova postojanja i djelovanja. Ušli smo u novu kazališnu sezonu, predstave su u tijeku, na čemu se radi?

– Ne spremam se u mirovinu iako neću biti ravnatelj, i nadalje ću biti član kazališta. Ne bih mogao bez posla i vjerujem da ću i nadalje biti od koristi. Ja sam do 1. prosinca osmislio repertoar. Ova je godina u znaku religije ovdje u Pečuhu i u programima «Pečuh 2010 – kulturna prijestolnica Europe», tako da i mi radimo kazališnu predstavu u tom svjetlu. Radi se o tekstu *Betlehemska zvijezda*, probe su počele sredinom rujna. Uglavnom su za predstavu angažirani naši glumci amateri, ali i pro-

fesionalci, tako Slaven Vidaković, Petra Grišnik, a režija je povjerena Stipanu Filakoviću. Premijera se očekuje negdje pred Božić, a namjera nam je igrati nekoliko predstava i u poslijebojičnom razdoblju, i to u našim crkvama po cijeloj zemlji i ovdje u regiji, tamo kamo nas pozovu. Radi se o tekstu Mavra Vetranovića, (uprizoren i u HNK Zagreb 1992. godine). Imali smo i obećanja od menadžmenta «Pečuh 2010» kako ćemo dobiti šest milijuna forinti potpore za predstavu religijske tematike. To se, nažalost, nije ostvarilo, ali mi ćemo napraviti planiranu predstavu. Istovremeno, 21. rujna smo počeli rad na zajedničkoj predstavi, koprodukcija s Kazalištem iz Vinkovaca, radimo tekst Josipa Cvenića *Sex i glad*. To je u onome zacrtanom pravcu naših djelatnosti kako i Hrvatsko kazalište treba na scenu postavljati dramske tekstove suvremenih hrvatskih autora, kao i suvremene mađarske autore prevedene na hrvatski jezik. Još smo u dogovorima s Dječjim kazalištem iz Osijeka. Naime rado bismo radili zajedničku predstavu *Dječaci Pavlove ulice*, tekst Ferenc Molnára. To bi bilo u 2010. godini u sklopu kulturne suradnje, to bi se radilo na hrvatskom jeziku. O svemu ostalom će odlučiti novi ravnatelj kazališta. Bilo je mnogo riječi o jednom, čak i više projekata koji su se trebali ostvariti u koprodukciji s kazalištima iz Hrvatske u godini kada će Pečuh nositi titulu europske prijestolnice kulture, ali danas nitko o tome ništa ne zna i ne govori se o tome.

Suradnja s vinkovačkim kazalištem zadnjih godinu-dvije izuzetno je plodna, a prije nekoliko godina isto je bilo i s virovitičkim kazalištem?

– Pa, istina je to. I vinkovačko kazalište je malo kazalište, i komorno kazalište. Tu smo se sreli, i našli na zajedničkim projektima, ali imamo pregovore i s virovitičkim kazalištem, s kojim također želimo surađivati i nadalje, pa i u zajedničkim projektima.

Kako vidiš, kako bi se nadalje trebalo razvijati Hrvatsko kazalište?

– Imam ne malo iskustvo i stoga kažem kako su godišnje tri premijere optimalan broj, eventualno četiri. To je onaj broj premijera, a tu je i broj od stotinjak odigranih predstava. Ni više novaca nema, nažalost, ni potrebe u zajednici. Mala je naša publika. Uvijek sam smatrao kako bi nam trebao jedan stalan ansambl, to bi bilo bolje jer bi se puno bolje moglo planirati. Ali s druge strane moram kazati kako u ovako malom kazalištu, ako imamo tri premijere godišnje, jedan glumac ako igra tek u dvije-tri predstave, to nije nikakav izazov za njega, dosađivao bi se, igrao bi u mjesecu nekoliko puta, i za to dobivao plaću, to se nikako ne bi isplatilo.

O novcu si stalno govorio, evo, i danas govoriš. Još uvijek to pitanje nije skinuto s dnevnoga reda. Dakle situacija nije ni riješena ni stabilna ni kod Hrvatskog kazališta kao ni kod niza drugih manjinskih „ustanova“?

– Evo, ja sam od samog osnutka Hrvatskoga kazališta činio sve da uđemo u državni automatizam kao ostala mađarska kazališta. Bez uspjeha. Svake se godine osim sredstava koje osigurava grad, natječemo za sredstva iz središnjega proračuna namijenjenog djelatnosti javnih kazališta. Mislim kako je to u prvom redu politička stvar. Zahvaljujući u prvom redu mojim dobrim odnosima i kontaktima, danas Pečuh daje godišnje 30 milijuna forinti, što nije mali novac, uz 50 milijuna od Ministarstva obrazovanja i kulture, koliko smo dobili u 2009. godini. Ovih se dana već dosta glasno šuška kako bi grad Pečuh vrlo brzo predao Hrvatsko kazalište Hrvatskoj državnoj samoupravi, ali tako da ne bi dali onih 30 milijuna koje su davali dosada. Ovih dana idem i dogradonačelnici, pa ću znati nešto više o tim idejama.

Ali ako dođe do toga da bi Hrvatsko kazalište predali Hrvatskoj državnoj samoupravi, ona potpora koju godišnje daje ministarstvo za Hrvatsko kazalište, mislim, ne bi bila dovoljna. Od uvođenja novoga kazališnoga zakona, ove godine, mi smo za Hrvatsko kazalište, u odnosu na ostale, dobili znatno najvišu potporu, kao što rekoh, ove godine 50 milijuna forinti. Zato što mnogo igramo, imamo puno predstava, tu su se računale i izložbe u našim prostorima, ali tih 50 milijuna bilo bi malo bez onih 30 od grada Pečuha.

Ako slučajno ipak dođe do toga čina, onda grad daje i nekretninu u vlasništvo HDS-a, pa

i onu nekretninu kupljenu od potpore koju je grad Zagreb 2007. godine dao u iznosu od 160.000 eura (tada je to bilo, veljača 2007. godine, 44.160.000 forinti) za planove proširenja Hrvatskog kazališta?

– To je već jedna čestica u zemljišnim knjigama, izrađeni su i planovi, mogli bi sutra početi s gradnjom, ali kako vidim, od proširenja i izgradnje u skoroj budućnosti neće biti ništa, pogotovo ne iz sredstava «Pečuh – europska prijestolnica kulture». To nije ušlo ni u temu razgovora na sjednici dviju vlada održanoj 17. rujna u Barči. Kako čujem, mađarska je strana molila, pozivajući se na krizu, odlaganje toga projekta. Znači, ništa od toga. S druge strane ako i ne radimo ništa na tome placu, on isto košta, štoviše, zgrada je u potpuno ruševnom stanju.

U sklopu Hrvatskog kazališta, kažimo tako, su se radile i Pečuške ljetne igre, točnije ravnatelj Hrvatskog kazališta bio je ujedno i ravnatelj Ljetnih igara, naravno, s posebnim proračunom za Ljetne igre. Bilo je to dobro ili loše?

– Nije škodilo, tako su i naši djelatnici mogli doći do dodatnih prihoda. Kako će biti dalje, ne znam. Jer u gradu se promišljalo kako ću ja predati natječaj, ja to nisam učinio i mislim kako će u budućnosti to i oduzeti iz djelokruga rada ravnatelja Hrvatskog kazališta. Družili smo se s glumcima i umjetnicima visokoga ranga ovdje u Hrvatskom kazalištu, što je za naš imidž bilo od koristi.

Na što si najponosniji?

– Na kazalište. Mislim kako je dobro da imamo Hrvatsko kazalište, putujemo, vole nas naši ljudi i onda ako to nije neka velika publika. Govori se o našim predstavama. Nemamo drugoga izbora. Moramo raditi i odgajati publiku. Kazalište je važna ustanova. Dobro je okupljati se, moramo se okupljati. Imamo svoje kazalište, malu finu zgradu. Našu.

Nova kazališna sezona i u Hrvatskom kazalištu Pečuh

Sredinom rujna počele su probe u pečuškom Hrvatskom kazalištu za predstavu *Betlehemska zvijezda*, režija koje je povjerena Stipanu Filakoviću. Ovu predstavu vjerskoga karaktera karakterizira veliki broj sudionika, među kojima pjevači i članovi KUD-a Ladislava Matuška iz Kujunića, a ona će se igrati po crkvama u našim hrvatskim naseljima u vrijeme došašća.

Druga premijera Hrvatskoga kazališta ostvaruje se u koprodukciji s Gradskim kazalištem „Joza Ivakić“ iz Vinkovaca. Komad je to autora Josipa Cvenića „Sex i glad“, u režiji Damira Mađarića. Prva proba koja označava početak radova na novoj predstavi „Sex i glad“, održana je 21. rujna, a glumačku družinu čine Petra Cicvarić, Vladimir Andrić, Sanja Dodig i Stipan Đurić. Premijera se očekuje potkraj listopada.

BAČINO – Hrvatska misa. Već po običaju, u povodu župnog proštenja na blagdan Male Gospe, 8. rujna, u Baćinu je održano svečano misno slavlje na hrvatskom jeziku. Kako nam reče svećenik laik Ladislav Sabo, misu je služio novi baćinski župnik Huba Vas, a on sam čitao je i propovijedao na hrvatskom jeziku. Misno slavlje uljepšao je župni crkveni zbor pjevanjem hrvatskih crkvenih pjesama u pratnji župne kantorice i gostujućeg kantora iz Aljmaša, podrijetlom iz Baćina. Svojom nazočnošću slavlje baćinskih Hrvata uveličale su generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljana Pancirov i konzulica Jadranka Telišman.

BAČINO – Županijski susret učenika. Mjesna Osnovna škola i Hrvatska manjinska samouprava u petak, 16. listopada 2009. godine, priređuju već tradicionalni „Susret bačvanskih hrvatskih učenika“. U okviru sadržajnog programa, sa svečanim otvorenjem u 9.45 sati, organizirat će se ekipno natjecanje iz hrvatskoga jezika na temu „jesen“, a nakon objeda i proglašenja rezultata program će se nastaviti druženjem, nogometom i plesanicom.

PETROVO SELO – Pod petrovisku faru pripada još pet crkvenih zajednica uz granicu, tako se je narodila i ideja pred trimi ljeti, zašto se ne bi našli na jednom susretu i njevi crkveni zbori. Do toga spravišća će doći i ove nedilje, 27. septembra, u petroviskoj crkvi Sv. Petra i Pavla za večernicom, tj. u 14.30 uri. U jačkarnom programu nastupaju mišani zbor iz Narde, jačkarni zbor Rozmarin iz Gornjega Četara, Slavuji iz Hrvatskih Šić, nimški korus iz Pornove i domaći ženski zbor Ljubičića. Za programom svi su pozvani na agape u mjesni kulturni dom.

GORNJI ČETAR – Hrvatsko kulturno društvo Četarci 25. septembra, u petak uvečer, nastupa u gala programu naticateljev u recitiranju povidajkov u Lendavi, ugarskom naselju u Sloveniji. Prošnja organizatorov je bila da Gradišćanci prilikom gostovanja predstavljaju vlašće folklorne običaje, a k tomu zahtjevu najbolje odgovara koreografija Štefana Kolosara „Četarski fašnjak“. Kako je rekla predsjednica Društva Anica Poljak-Šaller, u novembru se pripravlja na folklorno otpodne i ponovni susret s prijatelji iz Siska. Tom prilikom će službeni dokument o suradnji biti potpisan s KUD-om Ivan Goran Kovačić, konačno i u Gornjem Četaru.

Teta Marta i danas čuva, njeuguje jezik svojih predaka

Kako i u većini drugih naših naselja u Bačkoj, tako i u Dušniku stariji svijet još uvijek ne samo da dobro zna svoj materinski jezik, dobro govori hrvatski (racki) nego se njime i najradije služi do danas, ali, nažalost, već samo u krugu svoga naraštaja, ili ako još imaju koga, onda i sa od njih starijima. Dobrim dijelom ti su naraštaji ostali vjerni svome narodu, vjeri, jeziku i običajima. Do danas su članovi crkvenih pjevačkih zborova ili kulturnih društava, njeuguju svoj materinski jezik, čuvaju običaje, materijalnu i duhovnu kulturu svojih predaka.

Jedna od takvih je i teta Marta Purak Ronai, rođena od majke Marije Bolvari i oca Lasla Puraka. Teta Marta umirovljena živi u Dušniku, a uvijek se rado odazove rackim priredbama i nastupima.

Nije rođena u Dušniku, a o tome napominje uz ostalo kako su njezini roditelji živjeli na salašu. Uživali smo slušajući izvorni hrvatski staroštokavski ekavski govor koji je teta Marta naučila do svoje majke, s kojom i danas samo tako razgovara.

„Nisam u Dušniku rođena, ja sam u Čenadu (Érsekcsanak, naselje sjeverno od Baje, op. a.) rođena. Mene moja mat pod bojem rodila jer su naši, moja mat i otac služili. P' onda su na tanje (na salašu) bili, jel koji su njihvi gazde bili, ti su u selu imali lepu krasnu kuću, a naši mat i otac onda su bili na tanje, ada josagem, bilo je tu i krave, goved, kojekake i konje, i koješta svinje držali, oni su bili bereši. P' onda mene moja mat tamo rodila na tanje, a otac mi onda otud narukovo u boj. Tako da ja sam pod bojem rođena, 1944. godine. Na njegovo očino mesto došo moj ujak, moja mat imala jednoga brata, momčarec bio tek, oni dvoje su bili sirote. P' ona su oni dvoje zamgod, onda tu poslovali na te tanje u Čenadu – kaže teta Marta. „Tako sam ja u Čenadu rođena”, i dodaje: „Brat materin, Peter Bolvari i on još živi, on je 81 godina. On je jošte mrva u snage, na nogama je, i mat mi živa, al i on je živ, jako vesel, dobar čovek, dobri su.”

Nedavno je obnovljena kapelica na Vodici, koju stariji Dušnočani još uvijek spominju kao Marijin virić ili Marijin izvor.

„Mi tako zovemo kapolnica, to su kadgod naši stari još u jako-jako staro doba načinili. Tu ni bilo načinjeno, ograđeno, nego je kadgod, to je tako kakogod bilo mesto gde se ukazala Marija. P' onda je telo bit ćeće tamo na zemljama koji su teli koješta osetit, vidit, učinje im se štogoda, ko i pudare, i pudare je bilo. P' ona su uvek jače i jače išli, to su onda svetu poskazivali, p' ona je tamo teo svet it, sprvine, a da po jedno, po dvoje, a do najposle su već i pukem išli, pa s' teli zamgod i pevati i vani svetkovine držat.”

Dugo godina se čekalo na obnavljanje

Teta Marta još i danas čuva stare molitvenike i pjesmarice, a rado nam je zapjevala i jednu hodočasničku pjesmu

kapelice, križa i zvona kamo su Dušnočani redovito odlazili, a tako je i u posljednje vrijeme. Nedavno je u okviru svečane mise sve to i posvećeno. Kako je bilo?

„To je sad bilo jako lepo, novo, i svi smo se jako radovali. Ni bilo zapušćano, ali jako bilo ostareno. P' ona to nama bilo jako drago mesto. Sad su naši velikaši novce saborili. Tako da sve su lepo ponovili. Nov krov, crljen crep, obloke su načinjali, lepa nova vrata koja će dugo durat. Lepo je i jama ponovljena, nasadeno zeleno i cveće. A zvono novo, čudo nam drago. Čula sam da će i dušnočke familije popisat.”

U kojem dijelu sela se nalazi ta kapelica?

„Tu su bile kadgod te Feketske zemlje. Kad je moj otac došo iz hadifogšaga (zarobljeništva), mi smo došli u Dušnok, tu smo teli na kolama it, tu su bile Feketske zemlje. Naša zemlja bila je na tri kilometera. Iz daljine jako lepo se vide.”

Kako se nekada išlo?

„Kadgod su pešce hođevali iz Dušnoka. Na Malu Gospu, na dan smo išli, teli se rano skupit, nosili barjake, propeće, skrušno pevali, tako jako verovali, jako lepi dan je bio. Za sve su imali pesme. Kad su teli stić, onda su se prikazali pesmom.”

Kako dodaje teta Marta, sačuvali su stare knjige, molitvenike i pjesmarice, do danas. Unosi desetak knjiga, a prelistavajući jednu, započinje pjesmu kojom su se hodočasnici nekada prikazivali.

„Faljen Isus, Marijo, faljen Isus, Divico, faljen Isus, Majko naša zagovornico. Primi nas nevoljnike... Došli smo Te proslavit, i od srca pozdravit, Ti od Boga nadarena, Majko blažena... Primi molbe, o Kraljico, čista ružico...”

Redovito idete u crkvu, pjevate i u zboru?

„Kako ne bi, pevamo. Ja sam se naučila od moje matere, oni su svi jako begenisali

pevat. Imali su i knjige, sačuvali su sve svete knjige. Drago mi je pevati i svetovne i crkvene pesme.”

Kako nas je teta Marta očarala svojim zavičajnim govorom, ali i pjevanjem, upitao sam je kako to da stariji naraštaji jako lijepo znaju jezik, a mladi jedva ili nikako. Nema tu nikakve tajne, sve je jednostavno.

„Ja još i sad racki razgovaram jer moja mat je živa. Ona je mene tako naučila. Mi smo tri sestre, a sve se tri materom racki razgovaramo. A naša deca već doma nisu tako razgovarali. A unuki već ni toliko. Probam im tako kazat, al već su i to zaboravili što su naučili. I kod nas je tako, naša deca su širom, a unuki dođu letom pa mađarski razgovaraju” – zaključuje teta Marta pozivajući me da dođem i snimim još živi govor rackih Hrvata u Dušniku, da se zapiše ono što se može kako bi se sačuvalo mladim naraštajima.

Tekst i slika: S. B.

Trenutak za pjesmu

Petar Gudelj

**Štit
(dijelak)**

**Zato,
probuditi jezike.**

**Zemlju starih jezika
ugrijati dahom
i mjesiti usvojim
ustima.**

**Još dok imamo jezik.
Još dok imamo dah.
Još dok imamo usta.**

Dr. Robert Hajszan, predsjednik, o djelatnosti Panonskoga instituta u Pinkovcu

„Panonska ljetna knjiga je stvarno veliki izazov jer nije lako svako ljeto sastaviti almanah od 500 stranica...“

U zadnje vrime u Ugarskoj sve već i već vidimo dr. Roberta Hajszana, predstavnika Panonskoga instituta, pri prezentaciji Panonskih ljetnih knjig. Pred kratkim je u Plajgoru upoznao tamošnju publiku s najnovijim izdanjem PAIN-a. Što nam je vrijedno znati o novom broju Panonskoga ljetopisa?

– Knjiga ka je izašla pred četiri maseći je predstavljena jur u Kisegu, Petrovom Selu, a moremo reći da su dosada tri osobe reagirale na našu knjigu. Prva je Marija Fülöp-Huljev iz Unde, onda je napisala recenziju Sanja Benković-Marković i Slovenac Ernest Ružić. Svi tri su knjigu tako prezentirali da su ju podilili u desetak blokova s tim da u prvi blok idu panonske biografije, a onda smo koncentrirali na dva velikane Gradišća, na Kluziusa, botaničara, ki je dugo živio u Németújváru i tamo istraživao biljke, a drugi je Jožef Haydn, koga ovo ljeto svečujemo zbog toga jer je ravno 200 ljet tomu da je umro.

Ova knjiga svako ljeto je četverojezična. Kako ju uspijete tako skupstaviti?

– Panonska ljetna knjiga je stvarno veliki izazov jer nije lako svako ljeto sastaviti almanah od 500 stranica, ali dok budemo imali takove dobre suradnike kao što smo imali dosad, neće biti problem ni za iduća ljeta sastaviti ljetopis. Osobito nam je drago da imamo redovite suradnike, a jedan od njih je Đuro Franković iz Pečuha, ki bi nam sam napunio almanah ako ga ne bi kočili.

Pri ovoj točki pak moremo spomenuti da ste ovo ljeto gospodinu Frankoviću izdali i posebnu knjigu.

– Mi pokušavamo sad jur treći put uz Panonski ljetopis publicirati takozvane separate, a ovput smo počastili Đuru Frankovića, zato što je tako marljiv i on je nas zamolio da

mu objelodanimo pjesme i kratke priče i to smo uradili u jednoj brošuri, ka se zove Izgubljeni zeleni raj.

Lani ste izdali knjigu s pjesmami pokojnoga Ivana Horvata, sad je objavljena knjiga s pečuškim hrvatskim autorom, iako je još zasad tajna, toliko se jur najpr zna da i za dođuće ljeto je izabranik hrvatski autor iz Ugarske. Kako da morate dojt prik granic da izdajete „panonske“ separate, nij dost materijala, gradiva kod Gradišćanskih Hrvatov u Austriji?

– Malo je čudno, stvarno je čudno. Ja sam pitao već dosta ljudi i u Austriji, pri nas u Gradišću, nisu li pripravnici dati svoje prinose, članke, odnosno istraživanja da bi posebno publicirali u jednom separatu uz Panonski ljetopis, ali dosada se nigdor nije odazvao. Konkretno sam pitao dvi osobe, a malo sam se čudio da nisu reagirale. Ovde, kod vas u Ugarskoj imam dosta ponudova i ako tako bude i u buduće, meni je pravo. Mislim, važno je da je materijal ovde, koga moremo uz Panonski ljetopis publicirati.

Idete na sve strane prezentirati vlašću knjigu, početo od Ugarske, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, što Vi mislite zašto je ovako veliki interes za vašu knjigu?

– Ja sam rekao u svojem predavanju da je Ernest Ružić dobro ustanovio da je knjiga stvarno jedinstvena, nij toliko knjig u Europi, kako on kaže, ka bi imala toliko sadržaja, toliko jezika i toliko bogatstva u sebi i to je valjda i razlog da je knjiga dobro prihvaćena i da imamo dosta suradnika.

Malo prije ste spomenuli te recenzije, no

koliko čovik šte ta ocjenjivanja, ima ćut da recenzenti se svenek s pozitivne strane približavaju vašem ljetopisu. Vi kot urednik te knjige, nigdar nimate ćut falinge, kako bi mogli još bolje napraviti ovo izdanje?

– Knjiga nigdar nije perfektna, to nam je jasno. Mi bi željili da bi zašao u knjigu još jedan blok, ako tribi nešto bi i izostavili. Tako, daleko od savršenstva, ja sam zahvalan za svaku kritiku i ako je moguće, tu kritiku ćemo respektirati i u buduće se težiti prema boljem.

Svako ljeto imate jednu glavnu temu u spomenutom almanahu, a urednik se mora onda vik najpr študirati ka bi glavna tema odgovorila i dođuće ljeto? To vam je već u glavi?

– Nastavit ćemo sigurno s panonskimi biografijama, a što će biti glavno težišće, to ćemo viditi sad u jesen.

- Timea Horvat -

ZAGREB – Izložba «Suvremeno hrvatsko kiparstvo» namijenjena je promicanju hrvatskog kiparstva u svijetu, i obuhvaća pedesetak radova sedamnaest hrvatskih kipara. Sedamnaest hrvatskih kipara predstavljeno je sa po tri skulpture. Među ostalima, tu su radovi Petra Barišića, Kažimira Hraste, Kuzme Kovačića, Vladimira Gašparića, Marije Ujević Galetović, Alema Korkuta, Ivana Kožarića, Marine Bauer, Peruška Bogdanića i drugih.

Bogatstvo...

Maturalna obljetnica

ČAKOVEC, SIGET – Uskoro će čakovečka Zrinska garda otkriti spomenik Katarini i Petru Zrinskom te Franu Krsti Frankopan, što ga je na temu „Oproštaj” izradio akademski kipar Vene Jerković. To će biti prvi takav spomenik u Hrvatskoj, a postavit će se u dvorištu Staroga grada Zrinskih u Čakovcu, na mjestu s kojega su Petar Zrinski i Fran Krsto Frankopan 1670. g. otišli u Beč gdje su radi nastojanja veće samostalnosti ondašnjih hrvatskih krajeva neutemeljeno bili optuženi za izdaju i urotu te su 30. travnja 1671. pogubljeni u Bečkome Novom Mjestu. Začetnik i nositelj projekta podizanja spomenika jest čakovečka Zrinska garda, a uz njezine članove i podupiratelje u financiranju spomenika sudjelovali su hrvatski iseljenici južnog Ontarija u Kanadi, Međimurska županija i Grad Čakovec. Spomenik će se otkriti 8. listopada.

ZAGREB – U odnosu na isto razdoblje prošle godine, mađarska naftna kompanija MOL povećala je neto dobit u drugom tromjesečju za 56 posto. Rastu je uvelike pridonijelo jačanje forinte, javlja Bloomberg. Nakon devet mjeseci poslovanja s gubitkom MOL je ostvario neto dobit u visini od 950 milijuna dolara. U drugom tromjesečju 2008. dobit je iznosila 610 milijuna dolara. Unatoč rastu neto dobiti, neto prihodi iznosili su 3,7 milijardi dolara, što je 24 posto manje u odnosu na isto lanjsko razdoblje. Forinta je u drugom tromjesečju ojačala za 10 posto prema euru i za 15 posto u odnosu na dolar. Zbog toga je smanjena vrijednost tvrtkina duga u inozemnoj valuti. Kako je jedini razlog rasta jačanje forinte, rekordna dobit ne znači mnogo kada se uspoređi s gubicima zabilježenima u prva tri mjeseca.

BEČEHEL – Na Staroj gori, gdje Serdahelci i Sumartinci imaju svoje vinograde, 20. rujna posvećena je nova kapelica Svetog Huberta. Kapelicu su dali sagraditi članovi Lovačkoga društva iz Pomurja. Poticatelj je bio Stjepan Horvat, predsjednik iz Serdahela, koji ima planove i za budućnost, naime želio bi da dio vinograda postane vlasništvom lovačkoga društva, gdje bi sami vodili gospodarstvo.

PETROVO SELO – Na trgadbenu prošeciju pozivaju 4. oktobra, u nedilju od 15 uri, kulturna društva i civilne organizacije u Pinčenu dolinu. Ovo otpodne je još jedno prilika da se stanovnici i njevi gosti druže na ulica uz dobru kapljicu vina, veselja i jačke.

Dan sela u Salanti

KUD Marica

Tradicionalni Dan sela i ove je godine održan u Salanti, 5. rujna na prostoru kod umjetnoga seoskog jezera. Iako je petak u večernjim satima prestrašio organizatore, naime naoblačilo se, zapuhalo i počelo sijevati te grmjeti, subotnje jutro je osvanulo pro hladno, ali vedro pa je i cijeli dan bio okupan suncem.

Dan je započeo ribičkim natjecanjem u ranim jutarnjim satima, a nastavljen revijalnim kuhanjem i šarolikim programima namijenjenim djeci. Tako je tu bila i predstava Lovačkoga kluba „Bosi”. Dan sela svečano je otvorio i rezultate dotadašnjih završenih natjecanja proglasio salantski načelnik Zoltán Dunai. Toga je dana Salantu posjetilo i izaslanstvo prijateljskog naselja Strizivojne s kojim Salancani imaju dugogodišnje prijateljske veze. Nastup najmlađih, polaznika

salantskoga dječjeg vrtića, oduševio je sve nas skupa. Salantu i programe Dana sela posjetili su i generalna konzulica Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljana Pancirov i prva konzulica Jadranka Telišman, te predsjednik HDS-a Mišo Hepp. Nastupili su svirci Orkestra Vizin, potom Orkestra Székiáltó, KUD Baranja, Mješoviti pjevački zbor Ladislava Matuška iz Kujinje, Pjevački zbor Snaše iz Pogana, te domaćini, članovi KUD-a Marica. Naravno, ni ove godine nije izostao vatromet te bal uza svirku Orkestra Podravka. Dan je ostvaren u suorganizaciji Mjesne i Hrvatske samouprave sela Salante, uz potporu Pečuške maloregijske udruge, pečuškog Vodovoda, dioničkoga društva Dél-KOM i Notheisz Ballona.

bpb

Harkanjski berbeni festival

Petnaesti harkanjski berbeni festival okupio je u dva dana događanja, 5-6. rujna, na ulice grada Harkanja mnoštvo posjetitelja. Pogodovalo je tomu i lijepo sunčano vrijeme te tople večeri koje su dale ozračje za druženja do duboko u noć. Velika berbena kavalkada, šarolika povorka s mnogo sudionika, i domaćina i brojnih gostiju, oduševila je sve, tako i izaslanstva prijateljskih gradova grada Harkanja, Crikvenice i Pušća, a i Ljiljanu Pancirov, generalnu konzulicu Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu i Jadranka Telišman, prvu konzulicu. Gosti iz Pušća i Crikvenice te KUD Šokačke čitaonice iz Mohača, Mješoviti pjevački zbor Hrvata iz Harkanja, a jednako tako i folklorišti iz Rakitovice dali su pravi hrvatski ugođaj

berbenom festivalu. U ponuđenim programima za svakoga je bilo ponešto. Koncerti uživo, igraonice za djecu, folklorna gala, opereta, zabavna i ciganska glazba, mimohod folklorišti...

Održani tradicionalni Dani paprike

Hrvatski ansambl «Luč» iz Budimpešte nastupio u Kalači

U Kalači su i ove godine održani već tradicionalni Dani paprike, koji su u subotu, 19. rujna, na parkiralištu i parku ispred Čarde «Csajda» obilježeni cjelodnevnom pučkom veselicom i gastronomskim natjecanjem. Bile su to zapravo XX. berbene svečanosti koje se priređuju od 1989. godine, a održano je XIII. gastronomsko natjecanje, pripremanje tradicionalnih jela s paprikom, koje se održava od 1996. godine.

Tijekom dana organizirani su razni popratni, zabavni i kulturni sadržaji: izložba, gastronomski show, natjecanje u trčanju i folklorni program, a središnji događaj dana bila je jubilara, 25. svečana berbena povorka ulicama grada Kalače.

Iako je to gradska priredba, Danima paprike od svog utemeljenja priključila se i gradska Hrvatska manjinska samouprava. Kako nam reče predsjednik Bariša Dudaš, već treću godinu zaredom sudjeluje i njihova samouprava, a to znači da u goste pozivaju jednu hrvatsku folklornu skupinu iz Hrvatske ili Mađarske. Tako su prošlih godina ugostili KUD-ove iz Turanovca, zatim iz Velike Gorice, a ove godine Hrvatski folklorni ansambl «Luč» iz Budimpešte, koji se predstavio s četiri hrvatske koreografije: bunjevačkim, slavonskim i baranjskim šokačkim plesovima te jednom umjetničkom koreografijom mediteranskog ugođaja. Ansambl

je utemeljen 1959. godine, pod vodstvom zaslužnoga umjetnika Antuna Kričkovića, a djeluje poradi sakupljanja i obrade, te prikazivanja plesne i glazbene tradicije Hrvata u Mađarskoj. Program koji se odvijao na velikoj otvorenoj pozornici, pratilo je više stotina okupljenih, a nastupi ansambla «Luč» ispraćeni su s velikim pljeskom.

Nastup u Kalači pripremila je Marija Silčanov, a program je iz redova publike pratilo i naš priznati koreograf Antun Kričković. Dodajmo da su nakon nastupa na Danima paprike, članovi ansambla «Luč» nastupili i u kalačkome ženskom zatvoru. Na spomenutom kalačkom trgu okupilo se mnoštvo posjetitelja i ljubitelja crvenog zlata, ne samo iz Kalače i okolnih naselja, među ostalima iz hrvatskih naselja Bačina i Dušnoka, nego i šire iz Mađarske te inozemstva, uz druge i iz Hrvatske. Kuhali su sudionici natjecanja, ali i prijateljska društva, udruge, gostionice i drugi kolektivi, svatko svoje omiljeno jelo. Najpopularnija su bila riblja jela i razni paprikaši, teleći, pileći, svinjski i druga jela s paprikom. Kako smo saznali, prvo mjesto na gastronomskom natjecanju svojim ribljim specijalitetom osvojio je upravo sudionik iz Hrvatske, predstavnik Čarde «Kovač» iz baranjskog naselja Suze.

Među sudionicima smo sreli i teta-Anu Rogač Jakšo, podrijetlom iz Dušnoka, koja sa svojim suprugom već sedam godina živi u Kalači. Od djetinjstva i mladosti cijeli život bavila se uzgojem i berbom paprike, a kako kaže, tijekom jedne jeseni znali su brati papriku i po 40 dana. Mnogo su radili, nije bilo lako, ali se od nje moglo živjeti. Nekada su od toga prihoda mogli i kuću sagraditi, a danas su troškovi tako veliki da se samo najveći, najbogatiji poduzetnici mogu baviti paprikom. Ipak ona je još i danas značajna, ako ne drugo, onda u pripremanju tradi-

cionalnih jela. Teta Ana, koja je bila oduševljena nastupom «Luči», kaže kako je i ona od mladosti sudjelovala u kulturnom životu, a kako dodaje, na poticaj predsjednika Hrvatske samouprave, upravo sada planiraju obnoviti folklornu skupinu i pjevački zbor radi njegovanja hrvatskih običaja. Kako dodaje, rado odlazi i na Racko prelo u rodni Dušnok, kada odjene i izvornu dušnočku nošnju.

Cjelodnevni programi od 19 sati nastavljani su koncertom Edde, do danas jednog od najpopularnijih pop-rock sastava u Mađarskoj. Priredba je uljepšana i vatrometom, a završena berbenim balom i pučkom veselicom na otvorenome. Za to su postojali svi uvjeti, dobro vrijeme i Orkestar Sangria.

Tekst i slika: S. B.

VRŠENDA – Selo Draž, biser sjeveroistočne Baranje, i šokačkohrvatsko naselje Vršenda u jugoistočnom podnožju Mečeka, među inima poznati kraj vina ovčji rep, već deset godina uspješno surađuju, a prije mjesec dana u Dražu su potpisali povelju o daljnjoj suradnji. U okviru petnaestog jubilarnog «Šokačkog sijela» 3. listopada (subota) pjesmom, plesom, športom i zajedničkim druženjem proslavit će se i deseta obljetnica zbratimljenja Vršende i Draža. U vršendskom Orašju u 14 sati bit će prijateljska nogometna utakmica momčadi Vršende i Draža, a u mjesnom domu kulture u 16 sati svečano otvorenje sijela i prigodni govori u povodu obljetnice zbratimljenja. Nazočnima će se obratiti Stjepan Martinov, predsjednik Mjesnog odbora Draž, Károly Körtési, načelnik sela Vršende, i Marijana Balatinac, predsjednica vršendske Hrvatske manjinske samouprave. Nakon prigodnih riječi slijedi folklorni program u kojem nastupaju Pjevački zbor «Snaše» iz Pogana, polaznici mjesnog vrtića, KUD «Sloga» iz Draža i Folklorna skupina Hrvatske škole u Santovu. Sijelo zatvara zajednička večera i druženje uz glazbu Orkestra «Orašje».

VRŠENDA – Udruga šokačkih Hrvata u Vršendi i Udruga baranjskih Hrvata 3. listopada (subota) u mjesnoj crkvi Svetog Mihajla priređuju «Susret hrvatskih crkvenih zborova». Priredba počinje u 10 sati svetom misom na hrvatskom jeziku, koju predvodi Josip Kuzmić, draški župnik, uz koncelebraciju svećenika pozvanih naselja. U sklopu mise će se posvetiti zastava Hrvatske samouprave Baranjske županije. Potom slijedi nastup Pjevačkoga zbora iz Dušnoka, Pjevačkoga zbora Ladislava Matuška iz Kuginja, Crkvenoga zbora Sveta Cecilija iz Draža, Pjevačkoga zbora iz Santova i mjesnoga pjevačkoga zbora.

Dani Ivana Mažuranića

Dani Ivana Mažuranića u Crnoj Gori 2009, međunarodni projekt pod pokroviteljstvom Skupštine Crne Gore i Hrvatskoga sabora, održat će se od 27. rujna do 1. listopada na Cetinju. Projekt je rezultat sporazuma hrvatske i crnogorske vlade o kulturnoj i znanstvenoj suradnji. Tim veoma vrijednim projektom Crna Gora se odužuje Ivanu Mažuraniću (1814–1890) za njegovo remek-djelo „Smrt Smail-age Čengića” u kojem je ispjevao najveću poetsku apoteozu o otporu Crnogoraca prema vjekovnoj borbi „za čast i slobodu”, ističe voditelj i predsjednik Organizacijskog odbora Milorad Nikčević, a prenosi Hina. U sklopu središnjeg dijela manifestacije, 27. rujna u Aleji velikana na Cetinju otkrit će se spomen-popsrje Ivanu Mažuraniću, dar Primorsko-goranske županije. Navečer će biti otvorena retrospektivna izložba duhovne i materijalne kulture o Ivanu Mažuraniću i Novome Vinodolskom, a održat će se i svečana akademija u Kraljevskom pozorištu „Zetski dom” na Cetinju. Znanstveni skup „Ivan Mažuranić i Crna Gora 2009”, na kojem će biti riječi o Mažuranićevu djelu i njegovu vremenu, održat će se 28. i 29. rujna. Na skupu će sudjelovati više od 60 znanstvenika, kulturnologa i javnih djelatnika, ponajviše iz Hrvatske i Crne Gore, te iz Srbije, BiH, Ukrajine, Mađarske i Njemačke. Danima sudjeluju dr. Ernest Barić i mr. Stjepan Blažetin, s Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Pečuškoga sveučilišta. U sklopu projekta bit će prikazan igrani film „Ivan Mažuranić – čovjek od kamena” i film o njegovu zavičaju „Boje Novog Vinodolskog”. Organizatori su projekta Prijestolnica Cetine, grad Novi Vinodolski, Hrvatsko-crnogorsko društvo prijateljstva „Croatia–Montenegrina” iz Hrvatske, osječki Filozofski fakultet, Crnogorsko-hrvatsko prijateljsko društvo „Ivan Mažuranić” s Cetinja i Institut za crnogorski jezik i jezikoslovlje.

MLINARCI, PUSTARA – Hrvatske manjinske samouprave dvaju naselja lani su skupa organizirale berbenu povorku s nizom sadržaja iz hrvatske kulture. Vrlo uspješna priredba i ove će se godine ponoviti, već se pripremaju konjske zaprege koje će 26. rujna prelaziti iz jednog sela u drugo.

KANIŽA – Hrvatska manjinska samouprava prije dvije godine osnovala je tamburaški sastav sa šest svirača, koji su već nekoliko puta i nastupali pred publikom. Ovih me je dana radosno izvijestila predsjednica Marija Vargović kako za tamburicom još ima interesa, od ove jeseni još šestero djece učit će tamburicu pod ravnanjem Žolta Trojka.

Dan sela u Martincima

Vlado Kalember

U organizaciji mjesne samouprave sela Martinaca, 12. rujna priređen je tradicionalni Dan sela, koji je posjetiteljima i ovoga puta nudio raznovrsne programe, u okviru kojih, u ranim jutarnjim satima, natjecanje u pripremanju jela na žaru, održana je i sveta misa na hrvatskom jeziku koju je služio martinački župnik Augustin Darnai, a tijekom prijepodneva zanimanja za djecu i izložba slika. Nakon proglašenja rezultata natjecanja i kušanja ukusnih zalogaja, koje je ocjenjivao stručni sud, slijedio je kulturni program nastupom Joze Matorica i mjesnoga Ženskog pjevačkog zbora «Korjeni». Oni su još jednom očarali publiku svojim nastupom, te dijelom repertoara i pjesama koje će svoje mjesto naći na CD-izdanju što je u pripremi i koje se očekuje do konca kalendarske godine. Plesovi u paru polaznika Umjetničke škole Kapronczay i musical pjevači Umjetničke škole SKI «Dorottya Kanizsai» također su naišli na dobar prijem iako se nebo jako naoblačilo u poslijepodnevnim satima nad Martincima i otvorenom pozornicom. Naravno, odigrana je neizostavna nogometna utakmica momčadi Martinaca i Petrede (Nagypeterd). Trener martinačke momčadi Ljubo Laić bio je zadovoljan rezultatom koji su postigli njegovi dečki, a kako i ne bi kada su u protivničku mrežu toga dana zabili pet golova. U predvečernjim satima smjelijim sudionicima martinačkoga

Treće mjesto u kuhanju osvojile su djevojke na slici

Jozo Matorica i Ženski pjevački zbor „Korjeni”

dana pružila se mogućnost da na pozornici ispred mjesne športske dvorane očaraju publiku svojim glasovnim sposobnostima iliti karaoke izvedbama, a nakon operetnih predstava slijedio je i hrvatski bal s nastupom Vlade Kalembera do ranih jutarnjih sati. Proslavi ovogodišnjega Dana sela nije izostao ni vatromet.

Načelnik Martinaca Pavo Gujaš imao je sa svojim djelatnicima pune ruke posla i u danima koji su prethodili Danu sela i tijekom samoga dana. Toga dana Martince je posjetio i István Kraszlán, ravnatelj Glavnog odjela za nacionalne i etničke manjine pri Ministarstvu obrazovanja i kulture, u društvu referentice toga odjela Janje Horvat. Oni su, kako saznajemo, u prijepodnevnim satima obišli i odgojno-obrazovne ustanove u Martincima i na licu mjesta se upoznali sa stanjem i položajem, potrebama, dvojezičnoga odgoja i obrazovanja u Martinima.

Martince su posjetili toga dana i brojni načelnici okolnih naselja, te parlamentarni zastupnik József Paisz. U večernjim satima prepuna športska dvorana dočekala je poznatog pjevača Vladu Kalembera koji je, doduše, kasnio umalo sat vremena, ali, kako kažu Martinčani, kašnjenje je nadoknadio koncertom koji je trajao od deset sati pa sve to tri poslije ponoći.

Branka Pavić Blažetin

Pavo Gujaš i István Kraszlán

Ljetni doživljaji serdahelskih učenika

Osmaši Osnovne škole Katarine Zrinski i ovoga su ljeta bili u Zadru

Ujutro u 7 sati 24. kolovoza krenuli smo malim autobusom prema Jadranskom moru. Nakon šest sati putovanja stigli smo u dalmatinski grad Zadar. Čekala nas je velika vrućina. Nakon objeda otišli smo se okupati u čistoj, slanoj vodi plavog Jadrana. Dobro smo poprskali djevojke, da im koža bude lijepa. Smještaj nam je bio blizu središta grada u studentskom domu, pa smo malo zavirili u život studenata.

Prvi dan nam je prošao jako veselo: kupanje, sunčanje, šetnja, glupiranje. Nasreću, bilo je cijeloga tjedna lijepo sunčano vrijeme. Svaku smo se večer šetali po ulicama staroga grada, promatrali znamenitosti: crkvu Sv. Donata, Trg pet bunara. Jedne večeri, sjedeći na rivi, slušali smo Morske orgulje. Čudnovata je to glazba prirode i čovjekove ruke. Izgrađene skaline (stube) omogućuju morskoj vodi tu glazbu sirena. Ne bismo ih mogli usporediti s našim sumartonskim tamburicama.

Bilo nam je lijepo i šetati se po zadarskoj Širokoj ulici. Kupanje je uvijek bilo izvrsno i veselo smo se vozili na pedalinama. Jednog dana bili smo i na misi u katedrali Svete Stošije. Sedam dana, nažalost, brzo je prošlo, zato smo bili pomalo tužni posljednjeg dana, no čežnja za svojom kućom ipak je bila prisutna.

Zadar je doista jako lijep grad i mislim da će iduće godine sedmi razred jednako tako uživati u tome jadranskom gradu.

Milan Đuric, 8. razred

Najbolje je ljetovati s vršnjacima

Ljeti sam otputovala u Zadar. Tamo sam se odmarala i mnogo kupala. Bila sam i u glazbenom taboru u Sumartonu, gdje sam svirala tamburu i učila narodne pjesme. Ljetovala sam i u toplicama u Zalakarosu, gdje sam se kupala i sunčala. Mnogo sam bila zajedno s prijateljicom, s kojom smo se mnogo šetale.

Dalma Kramarić, 8. razred

U srpnju sam ljetovala kod bake na Velikoj ravnici u jednom selcu koje se zove Bánhalma. Vrijeme je bilo prekrasno i sunčano. U kolovozu sam zajedno s razredom provela tjedan dana u Zadru. More mi se činilo hladnim, ali sam se ipak mnogo kupala u njemu. Vidjela sam crkvu Svetog Donata, bila sam na misi u katedrali Sv. Stošije, slušala Morske orgulje i šetala po ulicama grada. Ljetovanje je bilo jako dobro. Ljeti sam bila još i u glazbeno-čitalačkom taboru u Sumartonu i u ljetnom taboru u Serdahelu.

Dora Tanai, 8. razred

Meni je bilo najljepše u Zadru sa školskim drugovima. Tamo smo se svaki dan na plaži sunčali i kupali u toploj morskoj vodi. Svaku večer smo otišli u Stari grad koji je jako lijep. Jedno poslijepodne smo se popeli na zvonik crkve sv. Stošije i gledali Kornatske otoke. Drugi dan smo malim turističkim vlakom posjetili cijeli grad. Sviđalo mi se jako u Zadru.

Reka Horvat, 8. razred

MALA
STRANICA

Izradila: Dijana Kovačić
iz Ficehaza

Nezaboravno ljeto

Sredinom rujna otputovao sam s mamom, tatom i bratom u Bosnu i posjetili smo obitelj moga tate. Tamo smo proveli pet dana koji su za mene bili vrlo lijepi. S mojim rođacima sam mnogo igrao nogomet. Posjetili smo tamošnja lijepa mjesta koja su za mene bila interesantna. Bosna ima puno visokih planina i mnogo rijeka. Zatim smo otputovali ljetovati u Supetar, na Brač. Svaki dan smo se kupali, vadili školjke, rakove, ježeve, puževe, hvatali ribe i morske zvijezde. Svaku smo večer išli u restoran kušati fina jela. U dječjem parku smo se mnogo igrali. Ljeti sam bio i u Austriji. Tamo sam posjetio Dječji park bajki. Tamo smo logorovali četiri dana. Prvu noć smo tražili blago. Drugi dan smo igrali živi stolni tenis, treći dan smo pogledali film Harry Potter. Zadnji dan smo promatrali zvijezde na nebu i ložili vatru.

Marko Jusupović, 5. razred

Na mađarskome moru

Ja i naša obitelj ljetovali smo na Balatonu u kampu. Bilo mi je jako dojmljivo u kamp-prikolicama spavati. Svaki dan nakon doručka kupali smo se. Veliki je doživljaj bio za mene tobogan. Kada sam ga prvi put vidjela kako je velik i krivudav, preplašila sam se. Poslije mi je bilo izvrsno. Kada je pao mrak, roštiljali smo.

Amina Badnjević, 5. razred

More je prekrasno

U kolovozu sam ljetovao u Hrvatskoj na obali Jadranskog mora. Otputovali smo autobusom i proveli tamo sedam dana. Usput smo vidjeli mnogo malih sela, velike gradove, planine i jezera. Ljetovanje je prošlo jako brzo i bilo je prekrasno.

Balint Žigulić, 5. razred

U obnovi koljnofska hodočasna crkva Blažene Dvice Marije

Koljnofska hodočasna crkva posvećena Blaženoj Divici Mariji je znamda jedno od najljepših marijanskih svetišćev u cijelom Gradišću iz 1772. ljeta. Na oltaru je neobičan kip Črne Madone s djetom, kojega po staroj navadi obličuju u različite haljine i farbe po liturgijski termini. Po Črnoj Gospi su poznata još hodočasna mjesta u Hrvatskoj, Sinju i Mariji Bistrici. Na Dan Vanebostupljenja Blažene Dvice Marije, 15. augusta, svako ljeto mnogi vjerniki poišću koljnofsku crkvu iz okolišnih gradišćanskih sel, i s našega tla i iz Austrije. Ki su ljetos došli u Koljnof, mogli su viditi da su domaćini u velikom djelu oko crkve. Kako nam je rekla Marija Grubić, član crkvene stolice, *jur dugo ljet planiramo da crkvu zvana i znutra obnovimo, ali kad je jako stara i mokra, to smo morali prvo ča gledati da se izolira naša crkva. Prošlo ljeto smo se naticali pak smo dobili pinezi za izoliranje, koje je završeno još i prlje vrimenta jer smo dobili termin do 30. septembra. Sad moramo čekati ljetodan da se crkva totalno isuši i onda se zna dalje djelati.* Kako se kaže, ako izolacija grota, svakako treba gledati za tim da se i druga naticanja napišu za daljnje renoviranje, pokidob cijelo preuredjenje, po prvi kalkulacija, moglo bi stati kih 60 milijun forintov. Kako se je to moglo očekivati, i dosad su sami Koljnofci jako čuda financijelno pomagali, ipak dalje se očekuju dobrovoljni dari, ponude. Za izolacijom, farbanjem izvana i iznutra drugi korak bi bio postavljanje grijanja u Božji dom. Pokidob je krov dobar, konac obnove farske crkve je predvidjeno dojdüće ljeto.

-Tiho-

Koljnofska crkva je jedno od najljepših marijanskih svetišćev u cijelom Gradišću

Dan sela u Undi

Nove ceste, novi puti za prikograničnu suradnju

Undanci se veselu novoj cesti

Došla je tiha godina, kao što su to javili na meteorološkoj prognozi. Prez vjetra, prez grmljavine curila je lipo i tiho cijeli petak i prik cijele noći. Ni subotu, 5. septembra u zoru, nije htela prestati, tako da su se organizatori već prestrašili da će im propasti cijeli trud kojega su uložili u priredjenje Dana sela na dotični vikend. No pecaši se nisu marili zbog „godinice” i začeli su svoje naticanje u ribolovu ujutro već u 5.30. Mjesna Seoska samouprava je bila glavni motor sa svojimi člani organizacijov za Dan sela. U 9 uri su se skupili ljudi kod ulaza Petöfieve ulice, na prikdanje nove ceste ku je financirala mjesna samouprava iz „svojege džepa”, u vridnosti od pet milijun forintov. U svojem svečanom govoru je Franjo Guzmić, načelnik sela, izjavio: *”Najprlje si moramo načinjiti i popraviti one ceste ke nas vežu s Austrijom. Naša najbližnja hrvatska susjedska sela su Filež i Mjenovo, s kimi si samo onda moremo gajiti i širiti naše veze ako su nam ceste dobre. U obnovi cestov kao drugi stupanj će dojti na red Fileška ulica jer će onde dojti turistički put nutar u naše selo iz susjedne Austrije. Otvaranje ovoga puta od austrijske strane će bit denas u Mjenovu, kamo smo i mi pozvani. Uz turistički put ki služi pješače napraviti će se i put za bicikliste. Za naše stroške ćemo se naticati na konkursu Interreg III.”* Poslije prerizanja vrpce se je kotrljao lagav na novoj cesti i nazočni su bili pozvani na mali agape, a dica su s crteži „posvetila” novi asfalt.

Od 13 uri su se skupljali ljudi na Glavnom trgu, kade su marljive kuharice kuhale gulaš s pažonom, kojega su zaman dobili svi ki su ugladnili. Gosti i domaćini su se uz jilo i pilo mogli zabavljati i razgovarati. U 14 uri otvoren je nogometni derbi „Répce kupa”, kade je prvo mjesto osvojila domaća ognjogasna četa,

pred Višijom, Žirom i Sakonjom. Naravno, na ov termin su dospili na Undu i gosti iz Mjenova i Fileža. Seoski predstojnik Mjenova Petar Buzanić, načelnik veleopćine Fileža Hanzi Balogh i Marko Jukić, farnik Fileža i Mjenova. Peljači Unde su na Dan sela pozvali i mjenovsku školu s kom je nekadašnja undanska škola imala 18-ljetnu partnersku vezu. Elisabeth Seifried, direktorica mjenovske osnovne škole, je s roditelji skupa doprimila veće školare na otpodnevne priredbe i na ponovno kontaktiranje. Dica su se lako priključila u razne zabave. Striljanje puškom, udivanje djundjov, gadjanje limenkov, pletenje narukvicov, lončarenje, izložba ručnih djelov (ke su načinjili stanovniki žiranskoga socijalnoga doma) nudili su bogat izbor za velike i male. Dičje programe je pomagalo i Društvo za ulipšavanje sela. Odrasli su se usput upoznivali, razgovarali i večkrat se je čula hrvatska rič, hrvatski pominak, zahvaljujući i prikograničnom kontaktu spomenutih hrvatskih sel.

Doznali su se i dobitniki pecanja, kim je to bila najveća poteškoća da undanske ribe slabo ”grizu” jer nisu gladne, a nisu gladne zbog toga ča je Undanci neprekidno hranu. Toliko si volu svoje očišćeno, uređjeno jezero ”Gaj” da se gustokrat tamo šeću sa suhim kruhom u ruki i uživaju kako skaču ribe za bogato jilo. U kategoriji iznad 18 ljet prvak je nastao Ladislav Balogh s ulovljenimi ribicama u težini 1 kg, u kategoriji ispod 18 ljet dobitnik je nastao Bertalan Szabó.

Člani mjesne samouprave Djuro Gostom, Ladislav Gostom, Štefan Kolosar, Pintér Imréné uz peljanje načelnika Franje Guzmića su uspješno počeli oživiti stare-nove prikogranične veze med ljudi, med Hrvati.

Marija Fülöp-Huljev

Ponovni prijateljski susret ognjogascev

Četverodnevno gostovanje Petrovišćanov u Dubravica

Junaki ognja Dubravica poslije jedne ognjogasne akcije med brigi

Prijateljstvo med petroviskimi i šenkovljanskimi ognjogasci je početkom majuša proslavilo prvu obljetnicu, a hrvatski fajbegari tom prilikom su dopeljali i drage goste Dobrovoljnoga ognjogasnoga društva iz Dubravica, kraj Šibenika, ki su pomoću franjevačkoga samostana na Visovcu darovali ovom selu i štatuu Sv. Florijana. Njev prekratki posjet Pinčenoj dolini i shodišću Gradišćanskih Hrvatov u Pinkovcu toliko je bio dojmljiv da su i oni zaželjili pokazati svojim gostodavateljem prirodne lipote svojega kraja. Iako je bilo planirano da će petroviski ognjogasci u dvi grupa sudjelovati po jedan tajedan u stručnom djelovanju šenkovljanskih junakov ognja na ljetnoj dislokaciji na Jadranskom morju, do toga, nažalost, nije došlo. Da ne bude tako veliko razočaranje, kot tišenje je Petrovišćanom došao poziv u Dubravice. Pokidob su tri divičice boravile u ljetnom ognjogasnom kampu u Fažani, tri petroviski

fajbegari su se pak 11. septembra, u petak, uputili prema Šibeniku. Što naliže ovoga četverodnevnoga gostovanja u skradinskom zaledju, moramo istaknuti da se je to odvijalo prvenstveno na privatnoj bazi, na inicijativu predsjednika tamošnjih ognjogascev Ivana Banića i kolege ter šogora Ivana Grozdanića ki su u svoje dome primili i peljali Gradišćance te dane. Predvečer na danu dolaska je minuo na Murteru, jer polag Jadranskoga morja u Tisnu u Ognjogasnom domu je goste dočekala brigada iz Šenkovca, na čelu s predsjednikom DVD-a Šenkovec, Božom Djenadijom. U mediteranskom ozračju u posebnoj prostoriji mjesnoga Ognjogasnoga doma smo se mogli pomoliti i spomenuti se na žrtve, hrabre junake, mjesne ognjogasce i mlade živote ki su pred dvimi ljeti tragično preminuli na zadaći na Kornati. Noćna šetnja do crikve Gospe od Karavaja po bezbrojni štiga do vrhunca briga je dovoljno izmučila tijelo.

Drugi dan je započeo s posjetom Ognjogasnoga doma u Dubravica, koji se zgradi jur sedmo ljetu i sad je došao, s puno truda i djela mješćanov, u završnu fazu, a zbog čega bi mogli biti zavidni i bližnji varoši koji o takovoj zgradi samo sanjati moru. Slapi Krke su neizostavljene točke svakoga izleta u ovom kraju, kot i u augustu otkriveni najveći kip Hrvatske s Majkom Božjom i Ježušom, na odmorišću u Skradinu. Gosti su ovom prilikom mogli čuti i o čudotvornosti Gospe Dubravice, pokidob za vrime boja nijedan Dubravičanin nije umro, jedino je kip Gospe Fatimske ranjen u kapeli. Pokidob se je ovo selo pripravljalno 13. septembra, u nedilju, na spomin-dan poginulih braniteljev na ovom području, u pripremi su rado sudjelovali i petroviski gosti ki su drugi dan takaj diozimali na velikoj priredbi. Pri svečevanju kod spomin-križa u Velikoj Glavi, svetoj maši u kapeli u Dubravica, a potom na druženju. U Obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu Grozdanić smo upoznati s djeli u vinogradu, maslinarstvu, a imali smo priliku kušati i plode ovoga vlasništva. Kad se pitalo zašto po noći leti toliko avionov iznad glave, doznanali smo da jur dane dugo gori u blizini med brigi, a pokidob su okolo-naokolo mine, kanaderi i traktori pomažu u gašenju. Na Krki se sletu, kanader je sposoban nositi četiri jezero, dok traktor tri jezero litarov vode. Prizor je očaravajući. Po toliko sadržajnih izletov i doživljajev za zadnji dan je ostao još Visovac, posjet otoku franjevcev na rijeki Krki, koji je zaštićen od četničkih napadov tijekom Domovinskoga boja, zahvaljujući hrabrenim mjesnim braniteljem i visokim jablanom. Dana 2. i 15. augusta svako ljetu na Visovac dojde mnoštvo hodočasnikov moliti Gospi Visovačkoj. Kava u Skradinu, punjena paprika za objed, pak polako se valja otrpaviti na put, no ne bez dogovora da se spravišća prijateljjev vrijeda nastavlja. Naime petroviski ognjogasci prvoga oktoberskoga vikenda u svoje selo nanovič očekuju šenkovljanske, a uprav tako i dubravičke partnere na trgadbenu feštu.

Petrovski fajbegari s prijatelji iz Šenkovca i Dubravica. Sliva Ivan Grozdanić, Janoš Škrapić, Božo Djenadija, Petar Veselović i Zoltan Škrapić

-Timea Horvat-

Osamnaesti polumaraton Barča-Virovitica

Uza sudjelovanje 238 natjecatelja iz Hrvatske, Mađarske, Etiopije, Srbije, SAD-a i Slovenije, 12. rujna održan je osamnaesti polumaraton Barča-Virovitica. Na dionici dugoj 21 kilometar, od 96 sudionika u muškoj konkurenciji najbrži je bio Ashenafi Erkolo iz Etiopije, a kod žena Ida Kovács iz Mađarske. Na kraćoj stazi, od Lukača do Virovitice, u dužini od 5.800 metara, od 122 natjecatelja najbrži su bili Mađari Ákos Molnár u muškoj i Réka Czebei u ženskoj konkurenciji. Članovi barčanske udruge "Srce" biciklima su prešli ovu daljinu. Utrku su odlično organizirali Grad Virovitica, Športska zajednica Grada Virovitice i virovitička Turistička zajednica, a medalje najboljima podijelili su virovitički gradonačelnik Ivica Kirin, predsjednik Turističke zajednice, Zdenko Hercigonja i pročelnica za šport grada Barče Márta Szemere. I sportaši barčanskoga triatlonskoga kluba u lijepom su se broju odazvali ovome natjecanju uz pratnju svojih roditelja i trenera Melite i Čabe Paluška.

SEGEDIN – U organizaciji Hrvatske samouprave grada Segedina i Hrvatsko-mađarske kulturne udruge Andrása Dugonicsa, 2. listopada s početkom u 17 sati u tamošnjoj Županijskoj i gradskoj knjižnici Károly Somogyi, na prvom katu u Glazbenoj dvorani otvara se izložba fotografija pod naslovom „Cvijeće Jadrana”. Prigodne riječi nazočnima uputit će Dušan Marjanović, predsjednik segedinske Hrvatske samouprave, Béla Töhötöm Tichy te drugi, a izložbu će otvoriti Joso Ostrogonac, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj, i umjetnik-fotograf Béla Dusha.

Susret Bebić-Szili

Predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić boravio je 17. i 18. rujna u Budimpešti gdje je sudjelovao 4. Konferenciji predsjednika parlamenata Zapadnog Balkana koju je organizirala mađarska Nacionalna skupština. Prilikom svoga dvodnevnog boravka u Budimpešti, u organizaciji Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti, u dogovoru s Hrvatskim saborom, priređena je zajednička neformalna večera predsjednika Hrvatskog sabora i gospođe Katalin Szili, bivše predsjednice Mađarskog parlamenta. Predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić, a potom i veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti Ivan Bandić zahvalili su gđi Szili na izvrsnoj suradnji za vrijeme njezina predsjedavanja Mađarskim parlamentom. Gđa Szili je podrijetlom iz pečuskoga kraja, gdje živi najveći dio Hrvata u Mađarskoj, te je pokazala poseban senzibilitet za manjinsku problematiku. Luka Bebić se za vrijeme boravka u Budimpešti sastao i s predsjednikom mađarske Nacionalne skupštine Bélom Katonom. Potvrđeni su vrlo dobri odnosi dviju zemalja i neprekinuta aktivna suradnja dvaju parlamenata, mađarskog i hrvatskog, na svim razinama. Predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić čestitao je Béli Katoni na izboru predsjednika Mađarskog parlamenta i izrazio uvjerenje kako će se izvrsna dosadašnja suradnja nastaviti.

Trgadbena fešta u Koljnofu

Seoske ljude i sve zainteresirane goste je 12. septembra, u subotu, čekao šarolik program u centru Koljnofa. Prvi put su dopodne priredili žetvenu zahvalnicu u šatoru u okviru svete maše, kade je mjesni farnik Antal Németh posvetio sve plode. Na maši su crikvene jačke jačila dica mjesne osnovne škole, na veliko iznenadjenje stanovnikov. Po maši je čekao šarolik program dicu, a otpodne u tri ura se počela trgadbena povorka na koj su sudjeljivala dica iz čuvarnice, školski folkloriši, člani Koljnofskoga kola i aktivni stanovnici i člani Društva „Zajedno za Koljnof”. Kako je atraktivna ova priredba, svidochi i ta činjenica da su na program došli i zainteresirani iz susjedne Austrije iz sridnjega Gradišća. Na kulturnom programu su nastupile samo mjesne grupe, a to su bile: dičja plesačka grupa osnovne škole,

Koljnofski tamburaši, Ženska klapa Golubice i Koljnofsko kolo. Po programu je zainteresiranu publiku svojom svirkom začarala tamburaška grupa Štrebanci, a na balu je svirala grupa Pinkica iz Petrovoga Sela.

Ingrid Klemenšić